

Het voorkomen van de kramsvogel in de westelijke Eempolders

Jan Mooij

kramsvogel

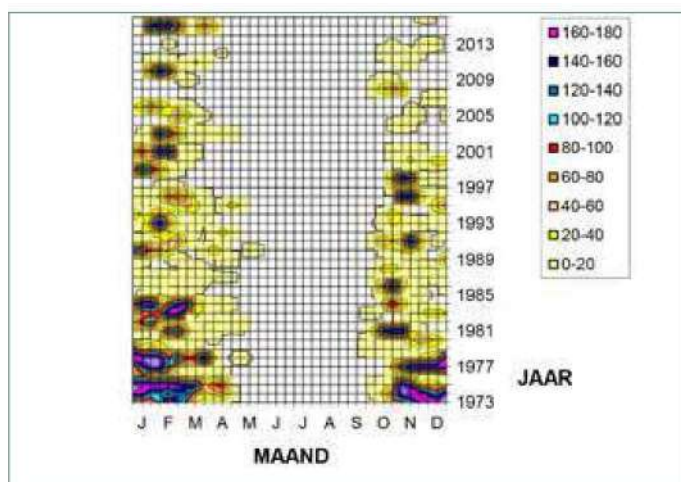
Jaqueline Rijkeboer

Hoewel de Eempolders vooral bekend zijn om de vogels van het open vlakke land, zien we wel degelijk ook andere vogels. Een interessante groep wordt daarbij gevormd door de lijsters. Behalve de merel zien we die lijsterachtigen eigenlijk alleen als doortrekkers en wintergasten. Daarbij is de kramsvogel de meest voorkomende soort. Figuur 1 geeft een overzicht van alle waarnemingen van kramsvogels.

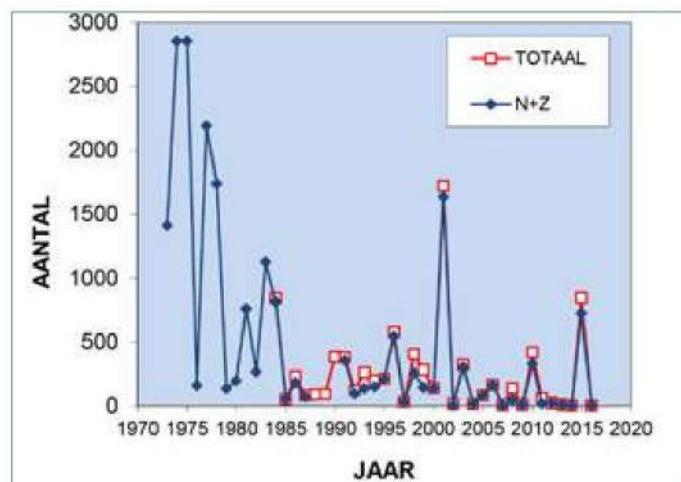
Figuur 2 geeft de aantallen waargenomen kramsvogels per jaar. De blauwe lijn geeft de aantallen voor de telgebieden noord en zuid (de Noordpolder te Veld, de Maatpolder en de Zuidpolder te Veld), de rode lijn voor alle telgebieden inclusief de Oostermeent, die pas vanaf 1984 wordt geteld. Het is duidelijk dat in het begin van de tellingen de aantallen veel hoger waren dan later.

De kramsvogel komt vaak in grote groepen voor. Dit is goed te zien in figuur 1. Er kunnen per jaar grote schommelingen optreden, doordat het ene jaar zo'n grote groep toevallig wel en het andere jaar niet geteld wordt. Een voorbeeld in figuur 2 is de piek in 2001. Deze wordt veroorzaakt door één telling in februari van 1532 kramsvogels, verreweg het hoogste aantal uit de tellingen. Opvallend genoeg waren de aantallen in dit geval verdeeld tussen de telgebieden Noord, Zuid en Oostermeent, wat erop wijst dat we hier niet te maken hebben met een telfout maar echt met een dag met veel doortrek.

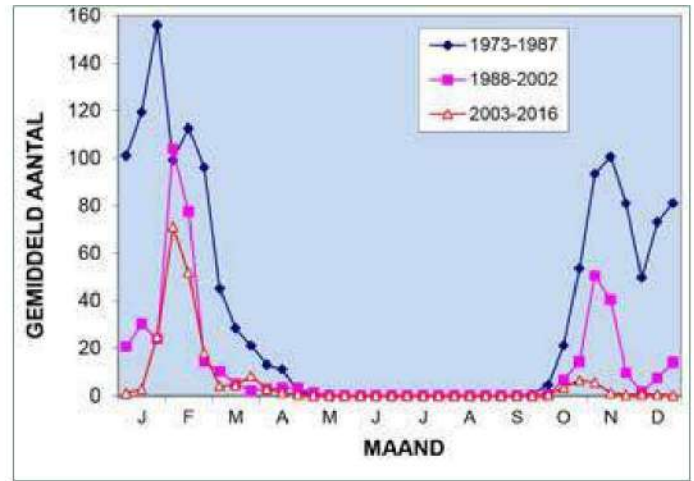
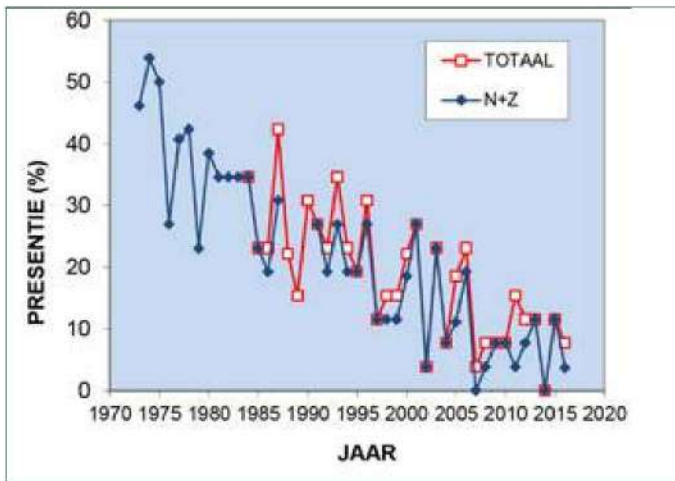
Bij soorten die niet vaak, maar soms wel in grote aantallen worden waargenomen is ook de presentie interessant. De presentie is het aantal tellingen waarbij een soort is waargenomen gedeeld door het totale aantal tellingen. Het is daarbij dus onbelangrijk of er één of duizenden exemplaren worden gezien. In figuur 3 zien we de presentie per jaar voor de kramsvogel. Over de hele periode is er een sterke afname in de loop van de jaren. In het begin van de tellingen zag men bij de helft van de tellingen kramsvogels; de laatste jaren is dat vaak minder dan een tiende! Omdat zowel de aantallen als de presentie sterk dalen is duidelijk dat de afname reëel is. Bij de presentie valt ook op dat de afname al vanaf het begin optreedt. Er is geen enkele invloed zichtbaar van de landinrichting rond 1990. Als het zo door gaat zien we rond 2025 geen enkele kramsvogel meer in de Eempolders.

Figuur 1. Samenvatting van alle telresultaten voor de kramsvogel. Tot 1984 zonder de Oostermeent, vanaf dat jaar inclusief de Oostermeent.

Figuur 2. Totaal aantal getelde kramsvogels per jaar. De blauwe lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de rode lijn de totale aantallen.

Figuur 3.
Presentie van de kramsvogel per jaar. De blauwe lijn geeft de presentie zonder de Oosterveent, de rode lijn de totale aantallen.

Figuur 4.
Gemiddeld aantal kramsvogels per decade voor drie periodes van vijftien jaar.

In figuur 4 zien we hoe de aantallen kramsvogels over het jaar verdeeld zijn. De kramsvogel was in de eerste periode vooral een wintergast. De trektijd is nauwelijks te zien. Ook valt op dat de grootste aantallen in het begin van het jaar optraden. In Nederland zag men naarmate de winter vorderde juist minder kramsvogels (SOVON, 1987). De piek bij de tweede periode in februari hangt samen met de eerder vermelde grote groep. De laatste jaren zien we midden in de winter helemaal geen kramsvogels meer. In 1987 meldde men nog dat kramsvogels pleisterden in de Eempolders (Jonkers et al., 1987). Dit lijkt nu volledig verleden tijd

In het begin van de tellingen was de kramsvogel een pleisteraar. Omdat hij eigenlijk alleen in het winterhalfjaar wordt gezien, betekent een presentie van 50% dat hij in dat halfjaar bijna

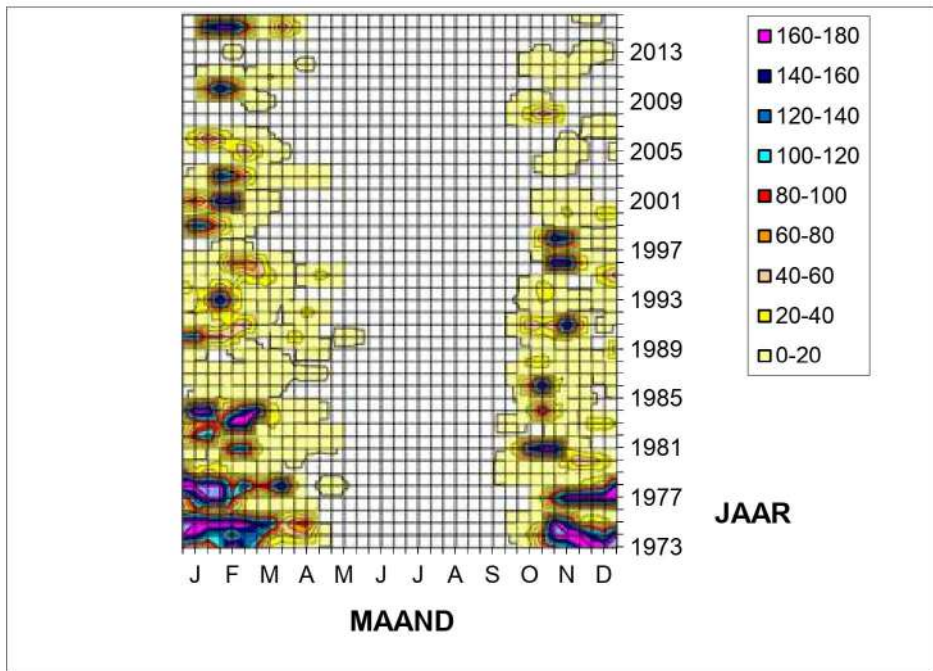
altijd aanwezig was. Er was dus kennelijk voedsel voor deze vogels. Dat voedsel moet in dit geval vooral bestaan hebben uit allerlei ongewervelde dieren. Kramsvogels eten ook fruit, maar er zijn geen boomgaarden in de Eempolders en die zijn er ook nooit geweest. Bij sommige boerderijen staan wel een paar fruitbomen, maar daar komen hooguit een paar kramsvogels op af.

Na de eerste jaren gingen de aantallen sterk omlaag. Er zijn geen aanwijzingen dat in die tijd het aantal in Nederland doortrekkende of overwinterende kramsvogels significant veranderde. Landelijk lijken de aantallen tot rond het jaar 2000 min of meer constant te blijven. Pas daarna is ook landelijk sprake van een sterke afname. Het ligt daarom voor de hand dat er in de Eempolders iets veranderd is in de beschikbare hoeveelheid voedsel. Wat

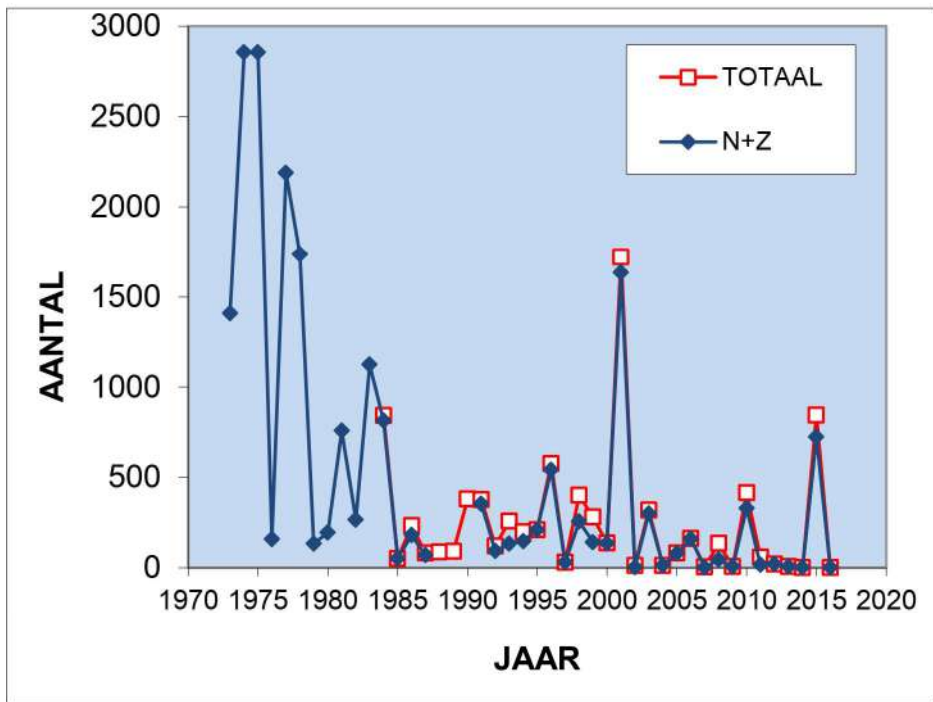
de aantallen betreft vond de grote afname tot 1985 plaats. In die periode neemt de presentie wat af, maar de daling wordt vooral veroorzaakt doordat het aantal grote groepen (van honderden vogels) drastisch vermindert. In de periode daarna schommelen de aantallen doordat er maar een paar maal groepen van honderden vogels aanwezig blijven.

Literatuur:

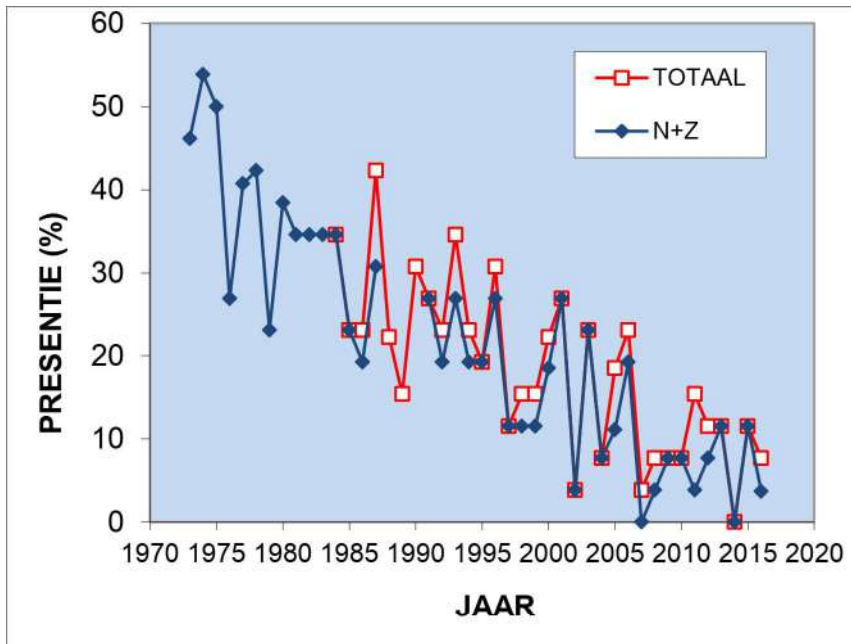
Jonkers, D.A., Kole, R.A. & Taapken, J.. (red.) 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. VWG het Gooi en Omstreken, Hilversum.
SOVON, 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels.

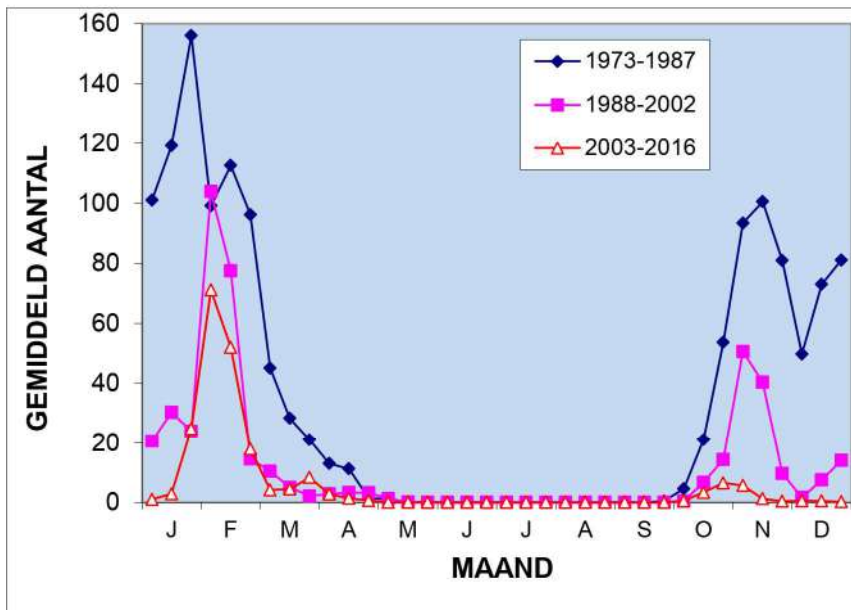
Figuur 1. Samenvatting van alle telresultaten voor de kramsvogel. Tot 1984 zonder de Oostermeent, vanaf dat jaar inclusief de Oostermeent.

Figuur 2. Totaal aantal getelde kramsvogels per jaar. De blauwe lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de rode lijn de totale aantallen.

Figuur 3. Presentie van de kramsvogel per jaar. De blauwe lijn geeft de presentie zonder de Oostermeent, de rode lijn de totale aantallen.

Figuur 4. Gemiddeld aantal kramsvogels per decade voor drie periodes van vijftien jaar.